

SAMAR YAZBEK

Aan de inwoners van Gaza Uw aanwezigheid hier brengt uw leven in gevaar

VERHALEN VAN OOGGETUIGEN



بيان عاجل!

كان مدينة غزة

مستهدفة من الارهابية قد بدأت الحرب ضد دولة إسرائيل، مدينة غزة أصبحت ساحة معركة. عليكم اخلاء بيوتكم فوراً والتوجه الى جنوب وادي غزة.

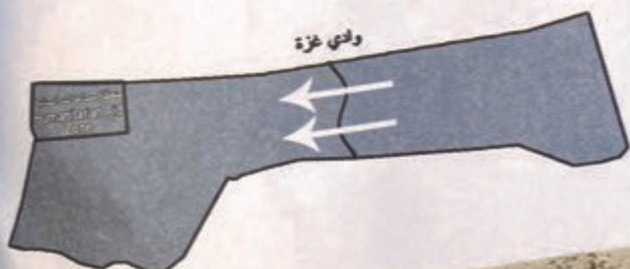
من أجل أمنكم وسلامتكم:

- عليكم ان لا تعودوا الى بيوتكم حتى اشعار آخر من قبل جيش الدفاع الإسرائيلي.
- يجب اخلاء الملاجئ العامة والمعروفة في مدينة غزة.
- ممنوع الاقتراب من الجدار الأمني، وكل من يقترب يعرض نفسه الى الموت.
- من أجل سلامتكم وسلامة عائلاتكم، عليكم اخلاء بيوتكم فوراً والتوجه الى جنوب وادي غزة.
- جيش الدفاع الإسرائيلي

وادي غزة



جيش الدفاع
الاسرائيلي



‘Aan de inwoners van Gaza: uw aanwezigheid hier brengt uw leven in gevaar’ is de tekst van de flyer die het Israëlische leger liet verspreiden voordat het begon met de bombardementen.

Samar Yazbek legde de aangrijpende verhalen vast van gewone burgers in Gaza, die getuige waren van wat de geschiedenis zich misschien ooit zal herinneren als een van de meest wrede oorlogen van onze tijd. Hun verhalen onthullen een nachtmerrie vol gruwelen: van drones en bommen met verarmd uranium tot exploderende vaten en hongersnood.

De overlevenden beschrijven een realiteit waarin mensen als prooi worden opgejaagd en vluchten door de openluchtgevangenis die de Gazastrook is geworden. Iedere overlevende heeft een onvoorstelbaar verlies geleden – huizen verwoest, dierbaren verdwenen, ledematen weggevaagd. Yazbek illustreert de verschrikkelijke gevolgen van de verwoesting: gebrek aan medicijnen, bedden en basisvoorzieningen zijn het symbool geworden voor de hel waarin deze mensen proberen te overleven.

Ondanks alles blijven de overlevenden, te midden van de tragedie, vastberaden om hun verhalen te delen. Ze klampen zich vast aan de hoop dat hun stemmen weerklink zullen vinden, dat de wereld zal luisteren en dat ze ooit naar huis kunnen terugkeren om hun leven weer op te bouwen. *Aan de inwoners van Gaza* is een indrukwekkend en noodzakelijk boek, opdat niemand ooit zal kunnen zeggen: ‘We hebben het niet geweten.’



Samar Yazbek (1970, Jableh, Syrië) studeerde literatuurwetenschap. Haar roman *De blauwe pen* verscheen in meer dan twintig talen, stond op de shortlist van de Prix Femina en werd bekroond met de Oxfam Novib PEN Award. Zowel *De blauwe pen* als haar roman *Waar de wind huist* drongen door tot de shortlist van de National Book Award. Yazbek woont in Parijs.

Aan de inwoners van Gaza werd in het Nederlands vertaald door Lore Baeten en Marthe Nelissen.



9 789083 528793

AAN DE INWONERS VAN GAZA

SAMAR YAZBEK

Aan de inwoners van Gaza

Uw aanwezigheid hier brengt uw leven in gevaar

Vertaald uit het Arabisch door Lore Baeten en
Marthe Nelissen



uitgeverij
ORLANDO

Marthe Nelissen ontving voor dit boek een projectbeurs van
Literatuur Vlaanderen.



© 2025 Samar Yazbek

Oorspronkelijke titel *Thakirat Al Niqsan*

Oorspronkelijke uitgever Dar Al Adab, Libanon

© 2025 Nederlandse vertaling Uitgeverij Orlando bv,
Amsterdam en Lore Baeten en Marthe Nelissen

Voor het Koranvers op pagina 235 nam de vertaler de
Nederlandse vertaling over van het vers zoals vertaald in de
Koranvertaling van Fred Leemhuis

Omslagontwerp Studio Vonk en De Boer

Omslagbeeld Emad El Byed / Unsplash

© Foto auteur Rania Stephan

Zetwerk Pre Press Media Groep

ISBN 9789083528793

NUR 320/680

www.uitgeverijorlando.nl



NESMA AL-FARRA (UMM YAHYA), 41 JAAR

*Administratief medewerkster aan de Al-Aqsa Universiteit,
Khan Younis, Gaza*

Die zaterdag in oktober was ik net ontbijt aan het maken voor mijn kinderen toen we het geluid van bombardementen hoorden. Yahya, mijn zoon van elf, stond klaar om naar school te gaan, maar omdat we de explosies hoorden, hielden we hem thuis. Door het lawaai van de raketten en het nieuws dat op straat al snel de ronde deed, begrepen we dat het Palestijnse verzet aanvallen van een ongekende omvang op Israël had uitgevoerd. Ik was doodsbang. Ik besepte dat deze oorlog niet als alle vorige zou zijn.

We verwachtten de bombardementen eigenlijk al. In feite zaten we erop te wachten. Nachtenlang heb ik klaarwakker gelegen, van het moment dat we in bed kropen tot het ochtendlicht. Ik was bang dat we gebombardeerd zouden worden terwijl we sliepen. 's Nachts keek ik naar het plafond, niet wetend wanneer de bommen op ons zouden vallen. Op de ochtend van 10 oktober vroeg mijn man me wat voor eten hij moest kopen. Yahya vroeg of hij met zijn vader mee mocht, maar mijn man weigerde. We durfden onze kinderen niet meer naar buiten te laten gaan, uit angst voor nieuwe aanvallen.

Ik heb vijf kinderen: Yahya, Sara, Sama, Lama en Lin. Yahya is de enige jongen. Lin, onze jongste van acht, zei: 'Mama, ik heb honger,' en vroeg om een broodje. Ik stond op en ging met haar mee naar de keuken. Yahya volgde ons en vroeg om mijn telefoon. Daarna liep hij naar de woonkamer. In die paar seconden veranderde ons leven voorgoed.

Eerst kon ik met heel mijn verstand niet vatten wat er gebeurde. Plotseling was alles zwart van het stof en de rook.

Ik had de explosie niet eens gehoord. Ik schreeuwde de namen van mijn kinderen zo hard ik kon, maar het leek alsof niet ik maar iemand anders naar zijn kinderen zocht. Door de rook kon ik niets zien. 'Lin!' Ik riep haar naam. Ik tastte om me heen, vond haar naast me, tilde haar op en probeerde naar buiten te rennen, maar het vuur sloeg me in het gezicht. Ik keerde terug naar de keuken. Daar brandde de raket nog steeds. Een helse vlam. Pas toen het vuur doofde kon ik weg. Ik rende door het puin dat overal lag. Het hele huis was ingestort, ik kon nauwelijks iets zien. Ik wilde Lin weg krijgen van die plek tussen het puin en op zoek gaan naar haar broer en zussen, maar de trap was ingestort. Ik kon mijn dochter dus niet naar beneden of naar buiten dragen. We woonden op de tweede verdieping, en alles om ons heen was verwoest. Onze hele buurt was van de kaart geveegd. Ik riep mijn kinderen terwijl ik vastzat op de tweede verdieping, met Lin in mijn armen. Overal om ons heen zag ik lichamen en ledematen.

Een jonge man kwam, nam Lin van me over en droeg haar naar beneden. Een paar jongens hadden zich verzameld om mensen te redden en puin te ruimen. Ik weigerde te vertrekken zonder mijn andere kinderen: Sara, Lama, Sama en Yahya. Ik vond Sara, haar gezicht en handen waren volledig verbrand. Ze liep voor me, verbrand, strompelend. Ik schreeuwde, maar ik weet niet of mijn stem echt hoorbaar was: 'Sara! Sara, kom bij me! Waar is je zus? Waar is Sama? Kom hier!' Haar lichaam was verbrand en ze had duidelijk pijn, en toch liep ze verder en weigerde ze alle hulp. Ze keek verward om zich heen, en toch ging ze door. Ze daalde langzaam de trap af. Ik zag hoe ze in stilte de pijn verbeet en langzaam, over het puin, de trap afdaalde. Ze weigerde alle aanrakingen. Ik bleef maar roepen: 'Sama! Yahya!' Toen hoorde ik de stem van Lama. Ze zat vast onder het puin, onder de muren. Ik knielde neer en probeerde de muur met mijn handen op te tillen, maar het lukte niet. Ik krabde eraan met mijn nagels, in de hoop dat de muur zou verpulveren.

Toen kwam mijn man eraan, ook hij begon de namen van onze kinderen te schreeuwen. Hij droeg Sama in zijn armen. Ik kon niet bevatten wat ik zag. Van mijn tweelingdochters van vijftien jaar was één helemaal verbrand en ze liep in stilte voor me uit, de ander was een levenloos lichaam in de armen van haar vader. Mijn man droeg Sama naar beneden. Ze vroegen me te komen, maar ik weigerde. De jongens die toestroomden om te helpen, begonnen in het puin te graven. Ze konden de kinderen van de benedenburen onder het gruis vandaan halen. Mijn man was zijn vader gaan halen om te helpen. Ze vonden Yahya. Ze haalden Lama uit het puin. Yahya stierf enkele uren later in het Nasser-ziekenhuis in Khan Younis aan inwendige bloedingen. Lama's been werd de volgende dag geamputeerd.

Ze brachten Lama naar de intensive care. Haar hoofd was opengereten tot halverwege haar voorhoofd. Ze had dertig hechtingen nodig van boven haar oog tot in het midden van haar voorhoofd. Ook had ze een diepe wond in haar arm en ze verloor veel bloed. Een arts probeerde haar been te redden. Uren lag ze op de operatietafel. Terwijl zij geopereerd werd, begroeven ze Sama. Dat was om zes uur 's ochtends. Daarna werd Yahya begraven. Ze lieten me de video zien omdat ik zelf het ziekenhuis niet kon verlaten. Mijn zoon Yahya werd na mijn dochter Sama begraven. Twee van mijn kinderen werden begraven, en ik was er niet bij. Er stierven ook negen familieleden van mijn man. Hun lichamen konden niet volledig van onder het puin gehaald worden, wat er van ze overbleef waren verscheurde stukken vlees. Ze werden begraven in plastic zakken.

Mijn broer, hij is arts, zei: 'Als we Lama's been niet amputeren, zal ze sterven. Wil je dat je dochter sterft?' De volgende dag werd haar been geamputeerd. Ze zou aan een infectie zijn overleden als ze dat niet hadden gedaan. Toen ik vroeg waar haar been was, zeiden ze: 'We hebben het begraven.' Ze hadden het ergens met andere geamputeerde lichaamsdelen begraven. Mijn zwager is haar been gaan opgra-

ven om het naast het graf van Yahya en Sama te begraven, zodat het tenminste bij haar broer en zus zou liggen. Mijn dochter Sara, degene die verbrand is, zwijgt sindsdien. Ze weigert een woord uit te brengen. Ze wil niets horen over haar tweelingzus, die naast haar broer begraven ligt.

Het was alsof we in de hel waren beland. Mijn man en ik waren nog in het Nasser-ziekenhuis. Ik verbleef op de brandwondenafdeling bij Sara, terwijl Lama op de intensive care lag met een opengescheurd gezicht en een geamputeerd been. We zijn vijftientwintig dagen in het ziekenhuis gebleven. Ze lieten ons blijven omdat ons huis verwoest was. Daar zaten we dus, in het ziekenhuis, met onze twee gewonde dochters, terwijl de bombardementen vlak naast het ziekenhuis twee nachten lang doorgingen. Soms moesten we gewonden uit hun bedden tillen om het ziekenhuis te verlaten, terwijl de raketten om ons heen insloegen en het glas naar beneden viel. De gangen zaten vol ontheemden. Het ziekenhuis herbergde niet alleen artsen en patiënten met hun families, maar ook mensen die geen huis meer hadden of hun huis hadden moeten verlaten. In de smalle gangen zat iedereen op elkaar gepropt. Er waren ook veel kinderen met brandwonden door fosfor. Ik herinner me nog twee meisjes, Layan en Abla Zannoun, hun gezichten waren volledig verbrand door fosfor.

Ik zie nog voor me hoe mijn dochter de trap afging, kruipend over het puin. Hoe ze niet kon huilen. Hoe ze schreeuwde wanneer ze haar wonden verzorgden. Ik hoor haar geschreeuw nog steeds. Ze wilde niet dat haar verbanden verwisseld werden als ik er niet bij was. Ik kon de aanblik van haar wonden niet verdragen. En toch wilde zij niemand anders bij zich dan haar moeder. Mijn dochter die daar schreeuwde op de grond lag... dat beeld blijft door mijn hoofd spoken.

SAMER AL-AGHA (ABU YAHYA), 54 JAAR

Echtgenoot van Nesma (vorige getuigenis), ambtenaar

Mijn zoon Yahya was elf toen ik hem verloor. De Israëli's hebben hem vermoord. Hij speelde voetbal bij een sportclub en had één dag voor de oorlog een toernooi gewonnen. Al sinds 2000, het jaar van de Tweede Intifada, leven we in Gaza onder een constante belegering. Toen we nog naar de universiteit konden, stonden er al wegversperringen. Destijds sloten ze de wegen al zonder reden af, waardoor we niet dagelijks onze colleges konden bijwonen. Dat allemaal was de gewone gang van zaken in Gaza nog vóór Hamas aan de macht kwam, in de tijd van Abu Ammar – de Palestijnse bijnaam voor Yasser Arafat. We leven nu al een kwart eeuw onder de blokkade, en onder het bewind van Hamas is alles alleen maar erger geworden. Sindsdien is Gaza in één grote gevangenis veranderd.

De eerste oorlog in Gaza onder Hamas begon in 2008, om negen uur 's ochtends, precies op het moment dat de kinderen op weg waren naar school. In het begin vielen de Israëli's militaire doelen aan. Zo hebben ze veel strijders van Hamas gedood. Daarna begonnen ze echter gewone burgers te vermoorden. In de oorlog in 2012 begonnen de Israëli's sms'jes te versturen: dat we onze huizen moesten verlaten omdat we gebombardeerd zouden worden. Soms gebeurde dat na enkele minuten, soms na dagen, en soms helemaal niet. Ook zonder waarschuwing werden huizen platgebombardeerd, met de mensen er nog in. Het was psychologische oorlogvoering. Mensen bleven op een gegeven moment gewoon thuis, met het idee 'dan sterven we maar hier'. Waar moesten we trouwens heen? Onze buurman, van de familie

Al-Astal, bleef thuis, alsof hij tegen hen zei: ‘Dood ons maar, dan zijn we ervanaf.’

Yahya werd geboren in 2013. De Israëli's hadden toen net een leider van Hamas, Ahmed Al-Jabari, vermoord in Sheikh Radwan. Daarna is er een oorlog uitgebroken. Die duurde eenenvijftig dagen, en viel midden in de Ramadan. We werden zwaar gebombardeerd met artillerie. Eigenlijk zijn we al heel ons leven op de vlucht. Altijd bezorgd om onze families, onze kinderen. Als we naar de markt gaan, doen we dat met de angst in de benen. We zijn bang om in de auto te stappen, bang om uit te stappen, bang om te lopen en bang om stil te staan. Ons leven bestaat uit bang zijn. Alleen tussen twee oorlogen in, tijdens korte periodes van wapenstilstand, konden we een beetje op adem komen. Zo zijn we opgegroeid, zo zijn we getrouwd, zo hebben we kinderen gekregen, en zo sterven onze kinderen. De dood is niet nu pas gekomen. We sterven al lang.

Er zijn altijd oorlogen geweest, maar die zijn in niets te vergelijken met wat er nu gebeurt. Dit is geen oorlog, dit is een genocide.

Ik wilde dat mijn zoon arts of ingenieur zou worden, ik wilde dat hij zelf kinderen zou krijgen. Wij willen onze kinderen zien opgroeien, maar in plaats daarvan zien we ze voor onze ogen sterven. De wereld laat ons al meer dan zeventig jaar in de steek.

Op 7 oktober 2023, om 6.20 uur in de ochtend was Yahya onderweg naar school, hij had een toets. Maar hij kwam terug naar huis omdat hij zijn waterfles was vergeten. Kort daarna barstte de hel los. Er werden raketten vanuit Gaza afgevuurd. We waren bang, dus bleven we binnen. We wisten niet wat er gebeurde, tot we op het nieuws zagen dat Hamas een aanval had uitgevoerd. We zagen de Hamasstrijders op straat, we zagen dat ze gijzelaars bij zich hadden. Ik begreep meteen dat er zware vergeldingsacties zouden volgen, en dus begonnen we onze koffers te pakken. We dachten dat er een oorlog tussen twee partijen zou uitbreken. We

hadden nooit kunnen denken dat we zelf aan de dood overgeleverd zouden worden.

We zetten de koffers klaar bij de deur en wilden naar het centrum van de stad vluchten. We namen al onze officiële documenten mee. De stroom viel uit. Ik vroeg mijn vrouw: 'Wat wil je koken?' We leefden alsof we voor altijd zouden blijven leven, en toch wisten we dat we elk moment konden sterven. Ze wilde gevulde courgettes maken voor de kinderen, maar ze hebben die nooit gegeten.

Yahya en zijn zus wilden mee naar de markt, maar ik was bang dat we onderweg gebombardeerd zouden worden. Toen ik nog maar net de straat uit was, hoorde ik die dreun. Ik draaide me om en zag een grijze wolk boven ons gebouw hangen, de hele straat werd erdoor overspoeld. Brokstukken vlogen rond. Het was een vatenbom die door het Israëlijsche leger was gegooid. In de buurt waar we woonden, waren geen strijders. Ik verstijfde, kon me niet bewegen. Ik keek om me heen, probeerde in beweging te komen, maar het lukte me niet. Toen zag ik hoe mijn broer, zijn vrouw en hun kinderen onder het puin vandaan werden gehaald.

Uiteindelijk en met veel moeite kreeg ik mezelf op gang. Ik ging het gebouw binnen. Overal lag puin. Ik probeerde te kruipen en keek rond. Ik zag alleen stof en brokstukken. Ik viel, botste tegen muren, en kon me amper staande houden in de chaos die de explosie had aangericht. Uiteindelijk bereikte ik ons huis. Ik zag mijn vrouw, ze hield onze dochter Lin vast. Ze was wit, bedekt met stof van het ingestorte huis. De rook van de bom daarentegen was zwart. Dat zwarte stof heeft twee maanden lang onder de nagels van mijn vrouw gezeten, hoe vaak ze ook probeerde om het weg te krijgen. Ook de wonden van mijn dochter, wier gezicht was opengereten door de raket, bleven zwart. Het stof kleurde de wonden.

Toen ik mijn vrouw zag, vroeg ik haar: 'Waar zijn de kinderen?'

Ik keek om me heen, ons huis was weg, de muren stonden er niet meer. We stonden op een berg van puin. Ik zag

mijn kinderen niet. Ik zag Yahya niet. Ik keek om me heen, maar herkende het huis zelfs niet meer. Ik stond daar in de leegte, vlak naast waar ooit ons huis was, maar ik zag het niet. Iets in mij verdween op dat moment, ik was alles kwijt, ook mezelf.

Toen zag ik mijn vrouw. En daarna Sara, onze dochter. Ze was verbrand, en liep en kroop in stilte voor me uit. Iemand kwam en nam haar mee. Als een gek begon ik naar de andere kinderen te zoeken, onder het puin, overal, maar ik vond niemand.

Toen viel er een steen van het raamkozijn. En ergens daaronder, onder het puin, zag ik een opening. Ik zag mijn dochter Sama. Ze lag op haar bed. Ik trok haar eruit. Toen ik naar haar gezicht keek, wist ik meteen dat ze dood was.

Ik schreeuwde, ik brulde om hulp, maar ik voelde me zo zwak en kon amper praten. Ik keek naar haar gezicht en bleef lang naar haar wonden staren. Haar hoofd was opengebarsten en haar gezicht onherkenbaar. Ze was een prachtige, lieve meid. Ik vroeg iets om haar te bedekken en kon alleen maar 'O God! O God!' roepen.

Ik bleef de namen van mijn andere kinderen schreeuwen. Ik had Sama herkend aan haar beugel. Ze had een tweelingzus en alleen door die beugel kon ik hen uit elkaar houden. Later bleek dat ook de enige manier waarop ze haar in het mortuarium konden identificeren.

Nadat ze Sama hadden meegenomen, ging ik op zoek naar Lama en Yahya. Ik hoorde geluiden en stemmen en uiteindelijk zag ik Lama. Ze lag onder het puin en schreeuwde. Ik was opgelucht dat ze nog leefde. Haar been hing in een rare hoek en haar hoofd was opengereten. Ik gaf haar aan enkele jongens die dicht bij me stonden, en zocht verder, tot ik het gekreun van Yahya hoorde.

Ik vond hem en haalde hem onder het puin vandaan. De dokters zagen de bloeding in zijn lever niet. Ze brachten hem, samen met Lama, naar de intensive care in het Nasser-ziekenhuis in Khan Younis. Op dat moment wist ik nog niet

welk lot mijn kinderen beschoren was, ik wist alleen dat Sama dood was.

Het huis van mijn oom – een gebouw van drie verdiepingen – was in enkele minuten ingestort tot een hoop puin. Negen mensen stierven daar, allemaal neven van mij. Een hele familie verdwenen, van de grootvader tot de kleinkinderen.

In één seconde veranderde mijn hele wereld. Plotsklaps werd ik van het ene leven in het andere geslingerd.

Wij zijn mensen. We willen leven. We hebben kinderen, die we willen zien leven. Wij mensen uit Gaza hebben een soort van obsessie met de opleiding van onze kinderen. We werken ons kapot opdat zij kunnen studeren.

Mijn dochter Sama was als een lentebriesje. Zacht, rustig, intelligent, anders dan de rest van de meisjes van haar leeftijd. Toen ze ouder werd, zag ik hoe bewust en slim ze was. Ze hoorde bij de besten van haar klas. Ze had de mooiste vingers van de wereld.

De wereld stortte in. Gebouwen zegen neer. Mensen verdwenen. Vlees vermengde zich met vuur, steen en ijzer. En wij, wij brandden op vanbinnen.

Sama was zestien. Lama vijftien. Ons hele leven draaide om hen. Onze kinderen waren ons leven. We wilden niets anders dan een mooi leven voor onze kinderen. Toen zij stierven, zijn wij met hen gestorven.

Nadat het huis platgebombardeerd was, gingen we naar het ziekenhuis. Iedereen riep de naam van Lama, alsof ik niet wist dat Sama dood was. Ik vroeg naar Lama, bang dat ook zij gestorven was. Er was chaos en paniek. Ik ging naar het mortuarium. Overal lijken, zoveel lijken. Mensen probeerden hun kinderen te herkennen. De lichamen waren geschonden, iedereen zocht naar wat er over was van hun kinderen. De mensen troostten elkaar, want iedereen kende doden.

We begroeven Sama, terwijl Yahya en Lama nog op de intensive care lagen. Sara, mijn derde dochter, had diepe

brandwonden in haar gezicht. De dag na de begrafenis van Sama, de dag nadat ik haar onder de grond had moeten achterlaten, hoorden we dat Yahya die nacht was overleden. Ik kon het niet geloven. Ik had niet verwacht dat hij zou sterven. Ik had geen wonden gezien op zijn lichaam. Hij leek oké. Ze hadden te laat ontdekt dat hij een inwendige bloeding had. Rond middernacht brachten ze Yahya naar het mortuarium. Ik kon alleen maar aan zijn moeder denken. Hoe zou zij het horen? Hoe zou zij het nieuws opvatten? Toen ik het haar vertelde, zweeg ze, ze schreeuwde zelfs niet. Ze zei alleen maar: 'Alle lof zij aan God. Hij is mijn toeverlaat, de trouwe hoeder van wie buiten Hem geen ander meer heeft.' En toen hilde ze. In stilte. Heel veel.

De volgende dag was er weer een begrafenis. Ik hilde.

Mijn familie nam het been van mijn dochter en begroef het op het kerkhof. Ze wilden me die pijn besparen. Ze wilden mij daar niet mee lastigvallen, maar het been werd begraven tussen twee graven van mensen die we niet kennen. Voor hen was het maar een been, een meisjesbeen. Maar voor mij was het een deel van mijn dochter. Een deel van mijn schat van een dochter, die nog in leven was. Ik kan en wil het niet bevatten dat er lichaamsdelen begraven worden van mensen die nog in leven zijn. We zijn het been van mijn dochter gaan halen en hebben het naast haar broer en zus begraven. Een gezin hoort samen te zijn.